

การรับรู้สมรรถนะตนเองทางการพยาบาลในการฝึกปฏิบัติวิชาการพยาบาลสุขภาพผู้ใหญ่ 1 ของนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 2 คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

กล่าวเพ็ญ โชคบำรุง ป.ศ.* ปาริชาติ วงศ์ก้อม Ph.D.**
จินตนา สุวิลาส ป.ศ.***

บทคัดย่อ

การรับรู้สมรรถนะตนเองทางการพยาบาลมีความสำคัญต่อการนำความรู้และทักษะทางการพยาบาลไปสู่การปฏิบัติการพยาบาลในการแก้ปัญหาและตอบสนองความต้องการด้านสุขภาพของผู้ป่วยและครอบครัว การวิจัยเชิงบรรยายครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการรับรู้สมรรถนะตนเองทางการพยาบาลของนักศึกษาและปัจจัยที่สนับสนุน/ส่งเสริมการพัฒนาสมรรถนะทางการพยาบาลของนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 2 หลังสิ้นสุดการเรียนวิชาปฏิบัติการพยาบาลสุขภาพผู้ใหญ่ 1 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาพยาบาลศาสตร ชั้นปีที่ 2 คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง จำนวน 216 คน เครื่องมือที่ใช้ประกอบด้วย แบบสอบถาม ข้อมูลส่วนบุคคล แบบสอบถามการรับรู้ของนักศึกษาเกี่ยวกับการรับรู้สมรรถนะตนเองทางการพยาบาล รายด้าน แบบสอบถามการรับรู้สมรรถนะตนเองทางการพยาบาลโดยรวม และแบบสอบถามปัจจัยที่ทำให้นักศึกษา มีสมรรถนะทางการพยาบาล ตรวจสอบความเที่ยงของแบบสอบถามทั้งฉบับ ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค เท่ากับ 0.92 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มีการรับรู้สมรรถนะทางการพยาบาลด้านการประเมินภาวะสุขภาพ อยู่ในระดับดีถึงดีมาก ด้านทักษะการบำบัดทางการพยาบาลอยู่ในระดับดีมาก และด้านการใช้กระบวนการพยาบาล อยู่ในระดับปานกลางถึงดี นักศึกษาส่วนใหญ่มีการรับรู้สมรรถนะทางการพยาบาลโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัยหลัก 3 ประการที่สนับสนุนและส่งเสริมให้นักศึกษามีการพัฒนาสมรรถนะทางการพยาบาลได้แก่ระบบสนับสนุน ตัวนักศึกษา และสื่อการเรียนรู้ ข้อเสนอแนะในการวิจัยสามารถเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนการจัดการเรียน การสอน และกำหนดแนวทางการส่งเสริมสมรรถนะของนักศึกษาพยาบาล

คำสำคัญ: การรับรู้ สมรรถนะ นักศึกษาพยาบาล

วันที่รับบทความ 26 มกราคม 2564 วันที่แก้ไขบทความแล้วเสร็จ 16 เมษายน 2564 วันที่ตอบรับบทความ 21 เมษายน 2564

*ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาการพยาบาลผู้ใหญ่ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

**ผู้จัดทำบทความต้นฉบับ อาจารย์ สาขาวิชาการพยาบาลผู้ใหญ่ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น E-mail: parwon@kku.ac.th

***ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาพยาบาลศาสตร์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Self-perceived nursing competencies of the second-year nursing students in adult health nursing practice course I at the Faculty of Nursing, Khon Kaen University

Klaphachoen Shokebumroong, Ph.D.*

Parichat Wonggom Ph.D.** Chintana Suwittawat, Ph.D.***

Abstract

Self-perceived nursing competencies is essential for application of nursing knowledge and skills into nursing implementation for problem solving and responding to patient’s and family’s health needs. This descriptive study aimed to investigate self-perceived nursing competencies of nursing students and supporting factors for improving nursing competencies of nursing students in Adult Health Nursing Practice I course of 2nd year nursing students, Faculty of Nursing. Study participants were recruited using purposive sampling and consisted of 216 nursing students. Data were collected using a demographic data questionnaire, a perception of nursing competency questionnaire, a perception of overall nursing competency questionnaire, and a supporting factor for improving nursing competency questionnaire. Reliability test of the questionnaire obtained Cronbach’s alpha coefficient of 0.92. Data analysis was performed using frequency, percentage, mean, and standard deviation.

Results of the study showed that majority of students had self-perceived nursing competencies regarding health assessment at good to very good level, regarding nursing therapeutic skills at very good level, and regarding nursing process at moderate to good level. Most had overall self-perceived nursing competencies at moderate level. Three main supporting factors for improving nursing competencies included student supporting system, nursing students, and teaching/learning media. The results of this study could be utilized for planning of teaching/learning and creating guideline for improving competencies of nursing students.

keywords: perception; competency; nursing students

Received 26 January 2021 Revised 16 April 2021 Accepted 21 April 2021

*Assistant professor, Faculty of Nursing, Khon Kaen University

**Lecturer, Adult Nursing Department, Faculty of Nursing, Khon Kaen University, Corresponding author, E-mail: parwon@kku.ac.th

***Assistant professor, Faculty of Nursing, Khon Kaen University

บทนำ

วิชาชีพการพยาบาลเป็นวิชาชีพด้านสุขภาพที่มีส่วนสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ที่ทำให้ประชาชนมีสุขภาพอนามัยที่ดีทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ รวมทั้งมีคุณภาพชีวิตที่ดี ดังนั้น ในการให้บริการทางการพยาบาลพยาบาลจำเป็นต้องมีความรู้และทักษะในการปฏิบัติการพยาบาล ดังนั้น สถานศึกษาต้องให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมให้นักศึกษาพยาบาลมีความรู้และสมรรถนะที่ดีและครอบคลุมทุกด้าน

สมรรถนะ หมายถึง ความรู้ ทักษะ ความสามารถของแต่ละบุคคลในการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพซึ่งแสดงให้เห็นถึงพฤติกรรม ความรู้ เจตคติ บุคลิกภาพที่ดีต่อการปฏิบัติงานนั้น องค์ประกอบของสมรรถนะ ประกอบด้วย ความรู้ (knowledge) ทักษะ (skill) ทศนคติ (attitude) บุคลิกประจำตัวของบุคคล (traits) และแรงขับภายใน (motives)¹ ดังนั้น ในการจัดหลักสูตรหรือการจัดการเรียนการสอนสำหรับรายวิชาปฏิบัติการพยาบาล ควรคำนึงองค์ประกอบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องและส่งเสริมให้นักศึกษาสามารถพัฒนาสมรรถนะทางการพยาบาล

เพื่อให้นักศึกษาพยาบาลสามารถมีสมรรถนะได้ครอบคลุมและรับผิดชอบได้ตามขอบเขตทุกด้าน จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาศักยภาพอย่างต่อเนื่อง โดยในการจัดการเรียนการสอนควรมีความหลากหลายส่งเสริมให้นักศึกษาได้เรียนรู้ประสบการณ์จริงเพื่อเสริมสร้างความรู้ ทักษะ และสมรรถนะทางการพยาบาล โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนสำหรับนักศึกษาพยาบาลในระดับปริญญาตรีในด้านสมรรถนะด้านการปฏิบัติการพยาบาลและการผดุงครรภ์ ซึ่งเป็นสมรรถนะที่มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อการแก้ปัญหาและตอบสนองความต้องการด้านสุขภาพของผู้ป่วยและครอบครัว²

หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น³ เป็นหลักสูตรปรับปรุง พ.ศ.2560 และได้นำมาใช้มาตั้งแต่

ปีการศึกษา 2560 สำหรับในปีการศึกษา 2562 นี้ เป็นปีที่ 2 ของการนำใช้หลักสูตร รายวิชาปฏิบัติการพยาบาลสุขภาพผู้ใหญ่ 1 เป็นรายวิชาบังคับ หมวดวิชาชีพ ซึ่งกำหนดให้นักศึกษาลงทะเบียนเรียนสำหรับนักศึกษาศึกษาชั้นปีที่ 2 ของภาคปลายของปีการศึกษา หลักสูตรนี้ได้มีการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนการสอนโดยนักศึกษาต้องผ่านการเรียน 3 รายวิชา ได้แก่ ปฏิบัติการประเมินภาวะสุขภาพ ปฏิบัติการบำบัดทางการพยาบาล และปฏิบัติการพยาบาลพื้นฐาน เนื่องจากนักศึกษาต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสมรรถนะทางการพยาบาลเพื่อนำมาใช้เป็นฐานในการฝึกปฏิบัติงานรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลสุขภาพผู้ใหญ่ 1 ซึ่งเป็นรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลที่ต่อเนื่องกัน

การรับรู้สมรรถนะตนเอง หมายถึง ความเชื่อมั่นหรือการรับรู้หรือการตัดสินใจของบุคคลเกี่ยวกับความสามารถของตนที่จะกระทำพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่งและดำเนินการกระทำพฤติกรรมนั้นให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งการรับรู้ความสามารถของตนเองมีผลต่อการกระทำของบุคคล โดยบุคคล 2 คน อาจมีความสามารถไม่ต่างกัน แต่อาจแสดงออกในคุณภาพที่ต่างกัน ดังนั้น สิ่งที่กำหนดประสิทธิภาพของการแสดงออกหรือการปฏิบัติทักษะต่าง ๆ จึงขึ้นอยู่กับ การรับรู้ความสามารถของตนเองในสภาวะการณ์นั้น ๆ⁴ ดังนั้น หากนักศึกษาพยาบาลรับรู้สมรรถนะทางการพยาบาลตนเองสูง จะส่งผลให้มีความสามารถในการปฏิบัติกิจกรรมทางการพยาบาลได้ดี รวมถึงมีความพยายามในการปฏิบัติเพื่อให้เกิดอย่างต่อเนื่อง

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะทางการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลพบว่า นักศึกษาพยาบาลรับรู้ถึงความสำคัญของการปฏิบัติตามสมรรถนะในการดูแลผู้ใช้บริการและมีประสบการณ์ตามข้อกำหนดในหลักสูตรที่ศึกษาและมาตรฐานวิชาชีพของสภาการพยาบาล แต่ยังมีปัญหาเกี่ยวกับความรู้ไม่เพียงพอทำให้ขาดความมั่นใจในการปฏิบัติงาน และมีความจำเป็นที่ต้องการพัฒนา

สมรรถนะตนเองในด้านความรู้ทางพยาธิวิทยา และการคัดกรองภาวะเสี่ยง และยังต้องการปรับปรุงวิธีการจัดการเรียนการสอนและการสนับสนุนจากอาจารย์และบุคลากรที่มีสุขภาพ รวมถึงการเน้นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ทางคลินิกก่อนการฝึกปฏิบัติงาน รวมถึงจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศในห้องฝึกปฏิบัติให้ใกล้เคียงกับการฝึกปฏิบัติมากที่สุด และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการวิเคราะห์เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ^{5,6}

จากผลการวิจัยที่ผ่านมาแสดงให้เห็นว่ายังพบปัญหาทางด้านสมรรถนะทางการพยาบาลในการปฏิบัติการพยาบาลเพื่อให้การพยาบาลทางด้านการผดุงครรภ์และปฏิบัติการพยาบาลสุขภาพชุมชนและมีความจำเป็นที่ต้องมีการพัฒนาและส่งเสริมให้นักศึกษามีความรู้และทักษะเพื่อให้เกิดความมั่นใจและมีสมรรถนะทางการพยาบาล แต่อย่างไรก็ตามยังไม่พบการศึกษาเกี่ยวกับการรับรู้สมรรถนะตนเองทางการพยาบาลในการฝึกปฏิบัติวิชาการพยาบาลสุขภาพผู้ใหญ่ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการรับรู้สมรรถนะตนเองทางการพยาบาลในการฝึกปฏิบัติวิชาการพยาบาลสุขภาพผู้ใหญ่ 1 ซึ่งเป็นการประเมินระดับสมรรถนะทางการพยาบาลตั้งแต่การเรียนจากวิชาปฏิบัติการประเมินภาวะสุขภาพ วิชาปฏิบัติการบำบัดทางการพยาบาล และวิชาปฏิบัติการพยาบาลพื้นฐาน ทั้งนี้เพื่อนำผลการวิจัยไปปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติการพยาบาล เพื่อส่งเสริมสมรรถนะในการฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษาให้มากยิ่งขึ้น

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้กรอบแนวคิดทฤษฎีการรับรู้สมรรถนะแห่งตนร่วมกับกรอบมาตรฐานการเรียนรู้ การรับรู้สมรรถนะตนเองของ Bandura⁴ กล่าวว่าการรับรู้สมรรถนะหรือความสามารถของตนเอง (perceived self-efficacy) จะส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม การเลือกและลงมือปฏิบัติในกิจกรรม

ต่าง ๆ ดังนั้นหากนักศึกษายาบาลรับรู้สมรรถนะทางการพยาบาลตนเองสูง จะส่งผลให้มีความสามารถในการปฏิบัติกิจกรรมทางการพยาบาลได้ดี รวมถึงมีความพยายามในการปฏิบัติเพื่อให้เกิดอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้สมรรถนะแห่งตนทางการพยาบาลตามกรอบมาตรฐานการเรียนรู้ในด้านสมรรถนะด้านการปฏิบัติการพยาบาล ประกอบด้วย การประเมินภาวะสุขภาพ การบำบัดทางการพยาบาล และการใช้กระบวนการพยาบาล โดยมีปัจจัยสนับสนุนหรือส่งเสริมในด้านการจัดการเรียนการสอนที่มีความหลากหลายเพื่อเอื้ออำนวยให้เกิดการเรียนรู้ทั้งจากสถานการณ์จำลองในปฏิบัติการพยาบาลและประสบการณ์จริงต่อการเสริมสร้างความรู้ ทักษะ และสมรรถนะทางการพยาบาล

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการรับรู้สมรรถนะตนเองทางการพยาบาลของนักศึกษาและปัจจัยที่สนับสนุน/ส่งเสริมการพัฒนาสมรรถนะทางการพยาบาลตามมาตรฐานการเรียนรู้ของรายวิชาของนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตชั้นปีที่ 2 หลังสิ้นสุดการเรียนวิชาปฏิบัติการพยาบาลสุขภาพผู้ใหญ่ 1

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ นักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 2 จำนวน 218 คน คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจากประชากรทั้งหมด เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบด้วย อายุ และเพศ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามการรับรู้ของนักศึกษาเกี่ยวกับสมรรถนะตนเองทางการพยาบาลรายด้านตามมาตรฐานการเรียนรู้ของรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลสุขภาพผู้ใหญ่ 1 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเพื่อประเมินระดับการรับรู้การบรรลุวัตถุประสงค์ของนักศึกษาเกี่ยวกับสมรรถนะทางการพยาบาลของตนเอง มีจำนวน 43 ข้อ โดยลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Likert's scale) 5 ระดับ จากระดับ 0-4 โดยมีวิธีการแปลผลเป็นจำนวนและร้อยละครอบคลุมสมรรถนะ 3 ด้าน คือ ด้านการประเมินภาวะสุขภาพจำนวน 9 ข้อ ด้านการบำบัดทางการพยาบาล จำนวน 26 ข้อ และด้านการใช้กระบวนการพยาบาลจำนวน 8 ข้อ คำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค เท่ากับ 0.92

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามการรับรู้สมรรถนะตนเองทางการพยาบาลโดยรวม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเพื่อประเมินการรับรู้สมรรถนะตนเองทางการพยาบาลโดยรวม มีจำนวน 1 ข้อ โดยลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Likert's scale) 5 ระดับ จากระดับ 1-5 โดยมีวิธีการแปลผลเป็นจำนวนและร้อยละ คำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค เท่ากับ 0.92

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามปัจจัยที่ทำให้นักศึกษา มีสมรรถนะทางการพยาบาล มีจำนวน 1 ข้อ ให้ลำดับความสำคัญจาก 1-7

การพิทักษ์สิทธิของผู้เข้าร่วมวิจัย

โครงการวิจัยนี้ผ่านการพิจารณารับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์แบบยกเว้นการพิจารณาจากมหาวิทยาลัยขอนแก่น เลขที่ HE622253 อาสาสมัครเข้าร่วมการวิจัยตามความสมัครใจโดยที่ผู้วิจัยได้แจ้งให้อาสาสมัครทราบถึงสิทธิที่จะปฏิเสธการเข้าร่วมหรือถอนตัวออกจากการวิจัยได้ตลอดเวลาที่ต้องการโดยไม่ได้รับผลกระทบใดๆ ต่อผลการเรียน หรือผลกระทบต่อการฝึกปฏิบัติงาน สำหรับอาสาสมัคร ข้อมูลที่ให้จะถูกเก็บเป็นความลับ การนำเสนอข้อมูลเป็นการนำเสนอในภาพรวมไม่มีการระบุตัวบุคคล และข้อมูลจะไม่ถูกนำไป

ใช้ในกรณีใดๆ นอกเหนือจากการวิจัยครั้งนี้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ก่อนดำเนินการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำเสนอโครงร่างงานวิจัยพร้อมเครื่องมือวิจัยเสนอต่อคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมของมหาวิทยาลัยขอนแก่น และเมื่อได้รับการพิจารณารับรองเรียบร้อยแล้ว จึงได้ดำเนินการเสนอขอต่อคณะพยาบาลศาสตร์เพื่อเก็บข้อมูล อาสาสมัครทุกคนจะได้รับการประเมินตนเองเกี่ยวกับการบรรลุวัตถุประสงค์ตามมาตรฐานการเรียนรู้ของรายวิชา และประเมินการรับรู้สมรรถนะตนเองทางการพยาบาลหลังสิ้นสุดการเรียนรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลสุขภาพผู้ใหญ่ 1 เมื่อสิ้นสุดการเรียนการสอนรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลสุขภาพผู้ใหญ่ 1 อาสาสมัครทุกคนจะต้องเข้าร่วมกิจกรรมการประเมินผลรายวิชา ซึ่งอาสาสมัครทุกคนจะได้รับแบบประเมินทั้ง 2 ชุด โดยอาสาสมัครกลุ่มที่ 1 จะได้รับแบบประเมินในวันที่ 17 มกราคม 2563 และอาสาสมัครกลุ่มที่ 2 จะได้รับแบบประเมินในวันที่ 13 มีนาคม 2563 ใช้เวลาในการตอบแบบประเมินประมาณ 30 นาที อาสาสมัครทุกคนต้องตอบแบบประเมินผลรายวิชา ส่วนแบบประเมินการรับรู้สมรรถนะตนเองทางการพยาบาลนักศึกษามีสิทธิ์ที่จะตอบตามความสมัครใจ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมแบบสอบถามและตรวจสอบความถูกต้องและความครบถ้วนของข้อมูล หลังจากได้สร้างคู่มือลงรหัส เพื่อเตรียมการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรม SPSS ข้อมูลที่รวบรวมได้ทำการวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for window version 21 (Statistical package for the social scienceดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1) ข้อมูลทั่วไป วิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2) การรับรู้ของนักศึกษาเกี่ยวกับการรับรู้สมรรถนะตนเองทางการพยาบาลตามมาตรฐานการเรียนรู้ของรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลสุขภาพผู้ใหญ่วิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่ ร้อยละ

3) การรับรู้สมรรถนะตนเองทางการพยาบาลโดยรวมและปัจจัยที่ทำให้นักศึกษาที่มีสมรรถนะทางการพยาบาลวิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่ ร้อยละ

ผลการวิจัย

การวิจัยการรับรู้สมรรถนะตนเองทางการพยาบาลของนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 2 คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

เมื่อสิ้นสุดการฝึกปฏิบัติงานรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลสุขภาพผู้ใหญ่วิเคราะห์ตามมาตรฐานการศึกษา 2562 ซึ่งมีนักศึกษาเข้าร่วมตอบแบบประเมินทั้งหมด 216 คน สามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลสุขภาพผู้ใหญ่วิเคราะห์ตามมาตรฐานการศึกษา 218 คน มีนักศึกษาเข้าร่วมการศึกษา 216 คน คิดเป็นร้อยละ 99.1 นักศึกษาส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงจำนวน 197 คน (ร้อยละ 91.2) มีอายุระหว่าง 19-22 ปี (mean = 20.3, SD = 1.7)

2. การรับรู้สมรรถนะตนเองทางการพยาบาลรายด้าน

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละการรับรู้สมรรถนะตนเองทางการพยาบาลด้านการประเมินภาวะสุขภาพ (n=216)

ด้านการประเมินภาวะสุขภาพ	ไม่มีความรู้ และทักษะทาง การพยาบาล (0)	มีความรู้ และทักษะทาง การพยาบาล ในระดับเล็กน้อย (1)	มีความรู้ และทักษะทาง การพยาบาล ในระดับปานกลาง (2)	มีความรู้ และทักษะทาง การพยาบาล ในระดับดี (3)	มีความรู้ และทักษะ ทางการพยาบาล ในระดับดีมาก (4)
1. การสร้างสัมพันธภาพ	0	1 (0.5)	1 (2.8)	121 (56.0)	88 (40.7)
2. การซักประวัติข้อมูลบุคคลและครอบครัว	0	1 (0.5)	22 (10.2)	125 (57.9)	69 (31.5)
3. การซักประวัติอาการนำส่งโรงพยาบาล	0	1 (0.5)	29 (13.4)	116 (53.7)	70 (32.4)
4. การซักประวัติการเจ็บป่วยปัจจุบัน	0	1 (0.5)	26 (12.0)	120 (55.6)	69 (31.9)
5. การซักประวัติการเจ็บป่วยในอดีต	0	3 (1.4)	32 (14.8)	113 (52.3)	68 (31.5)
6. การประเมินสัญญาณชีพ	0		7 (3.2)	83 (38.4)	126 (58.3)
7. การตรวจร่างกาย	0	1 (0.5)	85 (39.4)	101 (46.8)	25 (11.6)
8. การซักประวัติแบบแผนสุขภาพ	0	2 (0.9)	38 (17.6)	124 (57.4)	52 (24.1)
9. การอ่านและแปลผลการตรวจพิเศษ เช่น คลื่นไฟฟ้าหัวใจ, ภาพ x-ray ปอด เป็นต้น	18 (8.3)	48 (22.2)	92 (42.6)	53 (24.5)	5 (2.3)

2.1 ด้านการประเมินภาวะสุขภาพ

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่านักศึกษาส่วนใหญ่มีการรับรู้สมรรถนะตนเองทางการพยาบาลเกี่ยวกับความรู้และทักษะด้านการประเมินภาวะสุขภาพอยู่ในระดับดี ได้แก่ การซักประวัติข้อมูลบุคคลและครอบครัว ร้อยละ 57.9 การซักประวัติแบบแผนสุขภาพ

ร้อยละ 57.4 และการสร้างสัมพันธภาพ ร้อยละ 56.0 ส่วนการประเมินภาวะสุขภาพด้านการประเมินสัญญาณชีพ มีความรู้และทักษะทางการพยาบาลในระดับดีมาก ร้อยละ 58.3 แต่นักศึกษายังไม่มีความรู้และทักษะทางการพยาบาลด้านการอ่านและแปลผลการตรวจพิเศษ ร้อยละ 8.3

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละการรับรู้สมรรถนะตนเองทางการพยาบาลด้านการบำบัดทางการพยาบาล (n=216)

ด้านการบำบัดทางการพยาบาล	ไม่มีความรู้และทักษะทางการพยาบาล (0)	มีความรู้และทักษะทางการพยาบาลในระดับเล็กน้อย (1)	มีความรู้และทักษะทางการพยาบาลในระดับปานกลาง (2)	มีความรู้และทักษะทางการพยาบาลในระดับดี (3)	มีความรู้และทักษะทางการพยาบาลในระดับดีมาก (4)	ไม่ตอบ
1. การเจาะเลือดส่งตรวจทั่วไป	3 (1.4)	17 (7.9)	71 (32.9)	94 (43.5)	29 (13.4)	2 (0.9)
2. การเจาะเลือดส่งเพาะเชื้อโรค	18 (8.3)	16 (7.4)	81 (37.5)	77 (35.6)	22 (10.2)	2 (0.9)
3. การเก็บปัสสาวะส่ง UA / ส่งเพาะเชื้อโรค	22 (10.2)	18 (8.3)	52 (24.1)	89 (41.2)	34 (15.7)	1 (0.5)
4. การเก็บเสมหะส่งตรวจ / ส่งเพาะเชื้อโรค	52 (24.1)	34 (15.7)	60 (27.8)	47 (21.8)	15 (6.9)	8 (3.7)
5. การป้องกันและควบคุมการติดเชื้อ ได้แก่ การล้างมือ, การใส่ถุงมือปราศจากเชื้อ, การใช้ mask, การทิ้งขยะ เป็นต้น	0	0	8 (3.7)	49 (22.7)	159 (73.6)	0
6. การอาบน้ำผู้ป่วย complete bed bath	2 (0.9)	1 (0.5)	21 (9.7)	85 (39.4)	105 (48.6)	2 (0.9)
7. การเช็ดตัวลดไข้	6 (2.8)	10 (4.6)	20 (9.3)	78 (36.1)	100 (46.3)	2 (0.9)
8. การใส่สายยางทางจมูก/ปาก	58 (26.9)	37 (17.1)	45 (20.8)	46 (21.3)	20 (9.3)	10 (4.6)
9. การให้อาหารทางสายยางจมูก/ปาก	21 (9.7)	20 (9.3)	49 (22.7)	61 (28.2)	59 (27.3)	6 (2.8)
10. การใส่สายสวนปัสสาวะ	40 (18.5)	21 (9.7)	52 (24.1)	70 (32.4)	28 (13.0)	5 (2.3)

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละการรับรู้สมรรถนะตนเองทางการพยาบาลด้านการบำบัดทางการพยาบาล (n=216) (ต่อ)

ด้านการบำบัดทางการ พยาบาล	ไม่มีความรู้ และทักษะทาง การพยาบาล (0)	มีความรู้ และทักษะทาง การพยาบาล ในระดับ เล็กน้อย (1)	มีความรู้ และทักษะทาง การพยาบาล ในระดับ ปานกลาง (2)	มีความรู้ และทักษะทาง การพยาบาล ในระดับดี (3)	มีความรู้ และทักษะทาง การพยาบาล ในระดับ ดีมาก (4)	ไม่ตอบ
11. การสวนอุจจาระ	81 (37.5)	24 (11.1)	48 (22.2)	35 (16.2)	18 (8.3)	10 (4.6)
12. การจัดเสมหะโดยการ suction	33 (15.3)	10 (4.6)	46 (21.3)	68 (31.5)	52 (24.1)	7 (3.2)
13. การล้างกระเพาะอาหาร	95 (44.0)	22 (10.2)	50 (23.1)	24 (6.5)	14 (6.5)	11 (5.1)
14. การให้ยาทางปาก/สายยาง ให้อาหาร	2 (0.9)	14 (6.5)	26 (12.0)	92 (42.6)	81 (37.5)	1 (0.5)
15. การฉีดยาเข้าชั้นใต้ผิวหนัง หรือกล้ามเนื้อ	29 (13.4)	18 (8.3)	51 (23.6)	65 (30.1)	50 (23.1)	3 (1.4)
16. การฉีดยาหรือหยดยาเข้า ทางหลอดเลือดดำ	4 (1.9)	7 (3.2)	33 (15.3)	90 (41.7)	82 (38.0)	0
17. การเปิดเส้นให้สารละลาย ทางหลอดเลือดดำ	27 (12.5)	24 (11.1)	77 (35.6)	58 (26.9)	28 (13.0)	2 (0.9)
18. การทำแผลแบบแห้ง	7 (3.2)	8 (3.7)	30 (13.9)	100 (46.3)	70 (32.4)	1 (0.5)
19. การทำแผลแบบเปียก	25 (11.5)	19 (8.8)	46 (21.3)	69 (31.9)	52 (24.1)	5 (2.3)
20. การตัดไหม	97 (44.9)	25 (11.6)	48 (22.2)	30 (13.9)	6 (2.8)	10 (4.7)
21. การจัดท่าต่าง ๆ เช่น ทำ นอนหงาย ทำนอนตะแคง ทำ ศีรษะสูง เป็นต้น	0	0	22 (10.2)	68 (31.5)	126 (58.3)	0
22. การบริหารข้อและ กล้ามเนื้อ	22 (10.2)	20 (9.3)	47 (21.8)	74 (34.3)	51 (23.6)	2 (0.9)
23. การประเมินและบันทึก I/O	8 (3.7)	9 (4.2)	41 (19.0)	83 (38.4)	75 (34.7)	0
24. การเตรียมตรวจพิเศษ เช่น Endoscope, IVP, CT scan, MRI, Cardiac cath เป็นต้น	74 (34.3)	35 (16.2)	56 (25.9)	35 (16.2)	13 (6.0)	3 (1.4)

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละการรับรู้สมรรถนะตนเองทางการพยาบาลด้านการบำบัดทางการพยาบาล (n=216) (ต่อ)

ด้านการบำบัดทางการพยาบาล	ไม่มีความรู้และทักษะทางการพยาบาล (0)	มีความรู้และทักษะทางการพยาบาลในระดับเล็กน้อย (1)	มีความรู้และทักษะทางการพยาบาลในระดับปานกลาง (2)	มีความรู้และทักษะทางการพยาบาลในระดับดี (3)	มีความรู้และทักษะทางการพยาบาลในระดับดีมาก (4)	ไม่ตอบ
25. การช่วยเหลือแพทย์ในการทำการหัตถการ เช่น การเจาะท่อน การเจาะปอด การเจาะหลัง การใส่สาย ICD เป็นต้น	97 (44.9)	35 (16.2)	45 (20.8)	20 (9.3)	12 (5.6)	7 (3.2)
26. การสอนหรือให้ข้อมูลสุขภาพ	4 (1.9)	20 (9.3)	75 (34.7)	84 (38.9)	31 (14.4)	2 (0.9)

2.2 ด้านการบำบัดทางการพยาบาล

จากตารางที่ 2 สะท้อนให้เห็นว่านักศึกษา มีการรับรู้สมรรถนะตนเองทางการพยาบาลเกี่ยวกับความรู้และทักษะด้านบำบัดทางการพยาบาลอยู่ในระดับดีมาก คือ การป้องกันและควบคุมการติดเชื้อ ร้อยละ 73.6 นอกจากนี้การบำบัดทางการพยาบาลที่มีความรู้และทักษะทางการพยาบาลในระดับดีได้แก่ การ

ทำแผลแบบแห้ง ร้อยละ 46.3 การเจาะเลือดส่งตรวจทั่วไป ร้อยละ 43.5 และการให้ยาทางปาก/สายยางให้อาหาร ร้อยละ 42.6 แต่มีทักษะบำบัดทางการพยาบาลที่นักศึกษายังไม่มีความรู้และทักษะทางการพยาบาล ได้แก่ การตัดไหมและการช่วยเหลือแพทย์ในการทำการหัตถการ ร้อยละ 44.9 การล้างกระเพาะอาหาร ร้อยละ 44.0 และการสวนอุจจาระ ร้อยละ 37.5

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละการรับรู้สมรรถนะตนเองทางการพยาบาลด้านการใช้กระบวนการพยาบาล (n=216)

ด้านการใช้กระบวนการพยาบาล	ไม่มีความรู้และทักษะทางการพยาบาล (0)	มีความรู้และทักษะทางการพยาบาลในระดับเล็กน้อย (1)	มีความรู้และทักษะทางการพยาบาลในระดับปานกลาง (2)	มีความรู้และทักษะทางการพยาบาลในระดับดี (3)	มีความรู้และทักษะทางการพยาบาลในระดับดีมาก (4)	ไม่ตอบ
1. การวิเคราะห์เชื่อมโยงพยาธิสภาพกับข้อวินิจฉัยการพยาบาล	0	16 (7.4)	94 (43.5)	90 (41.6)	16 (7.4)	0
2. การกำหนดข้อวินิจฉัยการพยาบาล	0	4 (1.9)	77 (35.6)	113 (52.3)	22 (10.2)	0
3. การใช้ข้อมูลสนับสนุนข้อวินิจฉัยการพยาบาล	0	4 (1.9)	68 (31.5)	116 (53.7)	27 (12.5)	1 (0.5)
4. การกำหนดหรือตั้งวัตถุประสงค์การพยาบาลที่สอดคล้องกับข้อวินิจฉัยการพยาบาล	0	6 (2.8)	65 (30.1)	113 (52.3)	31 (14.4)	1 (0.5)

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละการรับรู้สมรรถนะตนเองทางการพยาบาลด้านการใช้กระบวนการพยาบาล (n=216) (ต่อ)

ด้านการใช้กระบวนการพยาบาล	ไม่มีความรู้ และทักษะ ทางการ พยาบาล (0)	มีความรู้ และทักษะ ทางการ พยาบาล ในระดับ เล็กน้อย (1)	มีความรู้ และทักษะ ทางการ พยาบาล ในระดับ ปานกลาง (2)	มีความรู้ และทักษะ ทางการ พยาบาลใน ระดับดี (3)	มีความรู้ และทักษะ ทางการ พยาบาล ในระดับ ดีมาก (4)	ไม่ตอบ
5. การกำหนดหรือตั้งเกณฑ์ประเมินผลที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์	0	5 (2.3)	76 (35.2)	108 (50.0)	27 (12.5)	0
6. การกำหนดกิจกรรมการพยาบาลและเหตุผล ที่สอดคล้องกับการแก้ปัญหา	0	4 (1.9)	79 (36.6)	102 (47.2)	31 (14.4)	0
7. การประเมินผลการพยาบาล	0	4 (1.9)	70 (32.4)	111 (51.4)	31 (14.4)	0
8. การบันทึกทางการพยาบาล เช่น การบันทึก TPR sheet, การบันทึก chart ปลายเตียง, การเขียน nurse's note, การบันทึกการให้ยา เป็นต้น	3 (1.4)	20 (9.3)	57 (26.4)	91 (42.1)	45 (20.8)	0

2.3 ด้านการใช้กระบวนการพยาบาล

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่านักศึกษาส่วนใหญ่มีการรับรู้สมรรถนะตนเองทางการพยาบาลเกี่ยวกับความรู้และทักษะด้านการใช้กระบวนการพยาบาลอยู่ในระดับดี ได้แก่ การกำหนดข้อวินิจฉัยการพยาบาล ร้อยละ 52.3 การใช้ข้อมูลสนับสนุนข้อวินิจฉัยการพยาบาล ร้อยละ 53.7 การกำหนดหรือตั้งวัตถุประสงค์การพยาบาลที่สอดคล้องกับข้อวินิจฉัยการพยาบาล ร้อย

ละ 52.3 การกำหนดหรือตั้งเกณฑ์ประเมินผลที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ร้อยละ 50.0 การกำหนดกิจกรรมการพยาบาลและเหตุผล ที่สอดคล้องกับการแก้ปัญหา ร้อยละ 47.2 การประเมินผลการพยาบาล ร้อยละ 51.4 ในส่วนของภาวะวิเคราะห์เชื่อมโยงพยาธิสรีรภาพกับข้อวินิจฉัยการพยาบาล นักศึกษามีความรู้และทักษะทางการพยาบาลในระดับปานกลาง ร้อยละ 43.5

3. การรับรู้สมรรถนะตนเองทางการ

ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละการรับรู้สมรรถนะตนเองทางการพยาบาลโดยรวม (n=216)

ระดับสมรรถนะทางการพยาบาล	จำนวน	ร้อยละ
ต้องปรับปรุง/ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ต้องควบคุม/กำกับอย่างใกล้ชิดในทุกกิจกรรมการพยาบาล	4	1.9
น้อย/ขาดความเชื่อมั่นตนเองในระดับน้อย ต้องควบคุม/กำกับอย่างใกล้ชิดในบางกิจกรรมการพยาบาล	16	7.4
ปานกลาง/มีความเชื่อมั่นตนเองในระดับปานกลาง ต้องควบคุม/กำกับทั้งๆในการปฏิบัติกิจกรรมการพยาบาล	164	75.9
ดี/มีความเชื่อมั่นในตนเองระดับมาก ไม่ต้องควบคุม/กำกับ ในการปฏิบัติกิจกรรมการพยาบาล	30	13.9
ดีมาก/ชำนาญ มีความเชื่อมั่นในตนเองในระดับดีมาก/ชำนาญ ปฏิบัติกิจกรรมการพยาบาลได้ถูกต้องตามหลักการ และมีความปลอดภัยต่อผู้ป่วย	0	0.00
ไม่ตอบ	2	0.9

พยาบาลโดยภาพรวม

จากตารางที่ 4 แสดงให้เห็นว่า นักศึกษามีการรับรู้สมรรถนะตนเองทางการพยาบาลโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 75.9 รองลงมา นักศึกษามีการรับรู้สมรรถนะตนเองทางการพยาบาลโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ร้อยละ 13.9 นอกจากนี้ยังพบว่า นักศึกษารับรู้สมรรถนะตนเองทางการพยาบาลโดยภาพรวมที่ต้องปรับปรุง ร้อยละ 7.4

4. ปัจจัยที่ทำให้ นักศึกษามีสมรรถนะทางการพยาบาล

นักศึกษาลำดับความสำคัญปัจจัยที่ทำให้ นักศึกษามีสมรรถนะทางการพยาบาลมากที่สุด ได้แก่ ระบบสนับสนุน เช่น WIFI ที่มีคุณภาพ ห้องสมุดที่เปิดให้นักศึกษายืมหนังสือ เป็นต้น ร้อยละ 84.7 รองลงมา คือ ตัวนักศึกษา โดยต้องมีความรู้ ความตั้งใจและใส่ใจในการฝึกปฏิบัติ การเตรียมตัวให้มีความพร้อมในการฝึกปฏิบัติ เป็นต้น ร้อยละ 63.9 และสื่อการเรียนรู้ เช่น หนังสือ/ตำราที่เกี่ยวข้องและทันสมัย สื่อการสอนต่าง ๆ ห้องฝึกปฏิบัติการพยาบาล เป็นต้น ร้อยละ 58.3 ส่วนปัจจัยที่ทำให้ นักศึกษามีสมรรถนะทางการพยาบาลจากน้อยที่สุด ได้แก่ ลักษณะหอผู้ป่วยที่ฝึกปฏิบัติงานเป็นหอผู้ป่วยที่มีความพร้อมทั้งจำนวนผู้ป่วยที่เพียงพอ มีกิจกรรมต่าง ๆ ให้ฝึกปฏิบัติ มีอุปกรณ์ที่ใช้ในการฝึกปฏิบัติ เป็นต้น ร้อยละ 35.6

การอภิปรายผล

1. การรับรู้สมรรถนะตนเองทางการพยาบาลรายด้าน

1.1 การรับรู้สมรรถนะตนเองทางการพยาบาลด้านการประเมินภาวะสุขภาพ

จากผลการศึกษาพบว่า นักศึกษามีการรับรู้สมรรถนะตนเองทางการพยาบาลในด้านการประเมินภาวะสุขภาพในระดับที่ดีถึงดีมาก ส่วนการรับรู้สมรรถนะตนเองทางการพยาบาลด้านการอ่านและแปลผลการตรวจพิเศษ อยู่ในระดับน้อย-ปานกลาง จากผลการ

ศึกษาดังกล่าวสามารถอภิปรายผลได้ว่า ในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2560) คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น เป็นหลักสูตรที่มีการแยกรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการประเมินภาวะสุขภาพเป็น 2 รายวิชาคือ เป็นรายวิชาทฤษฎีและปฏิบัติการพยาบาล ที่ทำให้นักศึกษาได้ฝึกปฏิบัติในสถานการณ์จริงเกี่ยวกับการประเมินภาวะสุขภาพ เช่น โรงพยาบาล โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ซึ่งอาจส่งผลทำให้นักศึกษาสามารถประเมินภาวะสุขภาพได้

นอกจากนี้ในการเรียนการสอนวิชาปฏิบัติการพยาบาลพื้นฐานและวิชาปฏิบัติการพยาบาลสุขภาพผู้ใหญ่ 1 ยังคงกำหนดให้สมรรถนะด้านการประเมินภาวะสุขภาพเป็นสมรรถนะของรายวิชา จึงทำให้นักศึกษาสามารถประเมินภาวะสุขภาพทั้งการซักประวัติการเจ็บป่วย ประวัติครอบครัว การตรวจร่างกาย และอื่น ๆ ยกเว้นการอ่านและแปลผลการตรวจพิเศษที่ไม่ได้กำหนดเป็นสมรรถนะของรายวิชา จึงทำให้เกิดการรับรู้สมรรถนะตนเองในด้านนี้ว่ายังไม่มีความรู้และทักษะปฏิบัติ

1.2 การรับรู้สมรรถนะตนเองทางการพยาบาลด้านการบำบัดทางการพยาบาล

จากผลการศึกษาพบว่า นักศึกษามีการรับรู้สมรรถนะตนเองด้านทักษะการบำบัดทางการพยาบาลในระดับดีมาก สามารถอภิปรายผลการศึกษาได้ว่า หากเป็นทักษะทางการพยาบาลที่ในทุกหอผู้ป่วยที่นักศึกษาขึ้นฝึกปฏิบัติงานนั้น นักศึกษารับรู้ว่าตนเองมีความรู้ และได้ฝึกปฏิบัติทักษะทางการพยาบาลเหล่านั้นเป็นประจำ ซึ่งผลการศึกษาของผู้วิจัยมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริวรรณ ตันนุกูล และ วิลัยนารี พรหมลา⁷ พบว่า การรับรู้ต่อสมรรถนะพยาบาลวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาลมหาวิทยาลัยเอกชนในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ร้อยละ 56.21 (Mean=4.24, SD=.50)

แต่มีบางทักษะบำบัดทางการพยาบาลที่นักศึกษามีการรับรู้สมรรถนะตนเองในระดับต้อง

ปรับปรุงความรู้และทักษะปฏิบัติ สามารถอภิปรายผลได้ว่า นักศึกษาอาจจะได้ฝึกปฏิบัติบ่อย หรือบางทักษะอาจไม่ได้ฝึกปฏิบัติเลย เช่น การช่วยเหลือแพทย์ในการทำหัตถการ การล้างกระเพาะอาหาร การใส่สายสวนปัสสาวะ เป็นต้น

แต่การรับรู้สมรรถนะตนเองด้านบำบัดทางการพยาบาลระดับไม่มีความรู้และทักษะปฏิบัติสามารถอภิปรายผลได้ว่า นักศึกษาได้ฝึกปฏิบัติในทักษะดังกล่าวบ่อย ส่งผลให้นักศึกษารับรู้สมรรถนะด้านทักษะเหล่านั้นว่าตนเองไม่มีความรู้และทักษะปฏิบัติ นอกจากนี้อาจเป็นผลมาจากลักษณะของการฝึกปฏิบัติในรายวิชาปฏิบัติการบำบัดทางการพยาบาล และปฏิบัติการพยาบาลพื้นฐาน ซึ่งนักศึกษาผ่านการฝึกปฏิบัติเพียงหอบุ้ป่วยเดียว ถึงแม้ว่ารายวิชาปฏิบัติการพยาบาลสุขภาพผู้ใหญ่ 1 จะกำหนดให้นักศึกษาฝึกปฏิบัติใน 2 หอบุ้ป่วย แต่ช่วงเวลาก่อนฝึกปฏิบัติค่อนข้างสั้น เพียง 3 สัปดาห์ต่อหอบุ้ป่วย จึงทำให้มีการฝึกปฏิบัติทักษะทางการพยาบาลได้ค่อนข้างน้อย ผลการศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการในการศึกษาภาคปฏิบัติรายวิชาปฏิบัติการรักษาพยาบาลเบื้องต้น พบว่า นักศึกษาพยาบาลมีความรู้และทักษะในการรักษาพยาบาลเบื้องต้นไม่เพียงพอ โดยเฉพาะทักษะการตรวจร่างกาย การเขียนรายงานผู้ป่วย การให้ยา และการช่วยฟื้นคืนชีพ และมีความต้องการให้มีการพัฒนาสมรรถนะ⁶

1.3 การรับรู้สมรรถนะตนเองทางการพยาบาลด้านการใช้กระบวนการพยาบาล

จากผลการศึกษาพบว่านักศึกษามีการรับรู้สมรรถนะตนเองทางการพยาบาลด้านการใช้กระบวนการพยาบาลโดยรวมอยู่ในระดับปานกลางถึงดี ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ชนิตา มัททวงกูร และ สุขศิริ ประสบสุข⁶ พบว่า การรับรู้ความสามารถของตนเองในการฝึกปฏิบัติการพยาบาลอนามัยชุมชนในระดับปานกลาง ร้อยละ 72.26 แต่เมื่อพิจารณารายด้านของการใช้กระบวนการพยาบาลพบว่า ด้านที่มีการรับรู้ในระดับดีมาก คือ การบันทึก

ทางการพยาบาล รองลงไป คือ การกำหนดกิจกรรมและเหตุผลที่สอดคล้องกับการแก้ปัญหา และการประเมินผลการพยาบาลส่วนการรับรู้ในระดับเล็กน้อย คือ การวิเคราะห์เชื่อมโยงพยาธิสรีรวิทยากับข้อวินิจฉัยทางการพยาบาล สามารถอภิปรายผลการศึกษาได้ว่า การใช้กระบวนการพยาบาลเป็นสมรรถนะทางการพยาบาลที่ปรากฏในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลพื้นฐานและปฏิบัติการพยาบาลสุขภาพผู้ใหญ่ 1 ทักษะการพยาบาลด้านการใช้กระบวนการพยาบาลถือเป็นเรื่องใหม่จากการเรียนทฤษฎีเพื่อนำไปใช้วิเคราะห์สู่การปฏิบัติ อีกทั้งนักศึกษายังขาดทักษะในการเชื่อมโยงพยาธิสรีรวิทยากับการวินิจฉัยทางการพยาบาลร่วมด้วย

2. การรับรู้สมรรถนะตนเองทางการพยาบาลโดยภาพรวม

จากผลการศึกษาพบว่านักศึกษามีการรับรู้สมรรถนะตนเองทางการพยาบาลโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ผลการวิจัยนี้เป็นไปตามทฤษฎีการรับรู้สมรรถนะตนเองของ Bandura⁹ ว่าการรับรู้สมรรถนะหรือความสามารถของตนเอง (perceived self-efficacy) จะส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม การเลือกและลงมือปฏิบัติในกิจกรรมต่าง ๆ หากบุคคลมีการรับรู้สมรรถนะของตนเองสูง จะส่งผลให้มีความสามารถในการปฏิบัติกิจกรรมได้ดี รวมถึงมีความพยายามในการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องด้วย ทั้งนี้ การรับรู้สมรรถนะแห่งตนของบุคคลจะสามารถยืดหยุ่นได้ตามสถานการณ์ และได้รับอิทธิพลจากประสบการณ์หรือทักษะที่ประสบความสำเร็จในอดีต⁴ แต่อย่างไรก็ตามผลการศึกษานี้มีความแตกต่างจากการศึกษาของ ชนิตา มัททวงกูร และ สุขศิริ ประสบสุข⁶ พบว่านักศึกษามีสมรรถนะในการฝึกปฏิบัติวิชาการพยาบาลส่วนมากอยู่ในระดับดี ร้อยละ 58.38 โดยปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับสมรรถนะในการฝึกปฏิบัติการพยาบาล ได้แก่ เพศ ($c2=5.608, p=.018$) และการรับรู้ความสามารถของตนเองในการฝึกปฏิบัติ ($r = .543, p < .001$)

3. ปัจจัยที่ทำให้ นักศึกษามีสมรรถนะทางการพยาบาล

จากผลการศึกษาพบว่าปัจจัยที่มีความสำคัญที่ส่งเสริมให้นักศึกษามีสมรรถนะทางการพยาบาล ได้แก่ ระบบสนับสนุน ความพร้อมของนักศึกษา และสื่อการเรียนรู้ นอกจากนี้อาจารย์ผู้สอนประจำหอผู้ป่วยและพยาบาลหรือเจ้าหน้าที่หอผู้ป่วย เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลให้นักศึกษามีสมรรถนะทางการพยาบาล ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับการศึกษาของ ปานทิพย์ ปุรณานนท์ ทศนีย์ เกริกกุลธร¹⁰ พบว่า ปัจจัยที่สัมพันธ์ทางบวกต่อสมรรถนะของนักศึกษาพยาบาลในการปฏิบัติการพยาบาล ได้แก่ ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม ปัจจัยด้านผู้เรียน และปัจจัยด้านผู้สอน ดังนั้นการจัดสิ่งแวดล้อมในการเรียนการสอนภาคปฏิบัติที่เพียงพอและเหมาะสมพร้อมต่อการเรียนรู้ย่อมส่งเสริมให้เกิดผลดีต่อนักศึกษา ความพร้อมของนักศึกษาในการนำความรู้พื้นฐานเดิมทางการพยาบาลหรือความรู้ทางภาคทฤษฎีจะต้องถูกนำมาประยุกต์ใช้ในการเรียนภาคปฏิบัติ เพื่อให้เกิดทักษะทางการพยาบาลและช่วยให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพและคุณภาพยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยเสนอแนวทางการนำผลการวิจัยไปใช้ คือ การพัฒนาและส่งเสริมให้นักศึกษามีความรู้และทักษะตามกรอบแนวคิดทฤษฎีการรับรู้สมรรถนะแห่งตนร่วมกับกรอบมาตรฐานการเรียนรู้สามารถทำให้เกิดความมั่นใจและมีสมรรถนะทางการพยาบาลในการฝึกปฏิบัติวิชาการพยาบาล นอกจากนี้ความเพียงพอและความหลากหลายของหัตถการและประสบการณ์จากการฝึกปฏิบัติงานเป็นปัจจัยหนึ่งที่ต้องพิจารณาในการจัดกิจกรรมการเรียนสอนหรือการจัดหาแหล่งฝึกปฏิบัติงาน ซึ่งสามารถทำให้นักศึกษาบรรลุวัตถุประสงค์ของรายวิชา อีกทั้งนักศึกษาและอาจารย์นี้เทศควรวางแผนร่วมกันก่อน

การขึ้นฝึกปฏิบัติงานเกี่ยวกับทักษะที่ต้องฝึกปฏิบัติเพื่อให้ครบตามจุดมุ่งหมายของรายวิชา อีกทั้งการจัดระบบสนับสนุนเพื่อส่งเสริมการพัฒนาสมรรถนะทางการพยาบาล เช่น WIFI ที่มีคุณภาพ การเข้าถึงฐานข้อมูลหรือหนังสือที่มีความทันสมัยและเพียงพอ และสื่อการสอนต่างๆ ในห้องฝึกปฏิบัติการพยาบาล

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

ควรทำการศึกษาวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยสนับสนุน/ส่งเสริมการพัฒนาสมรรถนะทางการพยาบาลกับระดับสมรรถนะทางการพยาบาล เพื่อให้เกิดความชัดเจนถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อระดับสมรรถนะทางการพยาบาล

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณอาสาสมัครทุกท่านที่เข้าร่วมการวิจัย

References

1. American Association of Colleges of Nursing. The essentials of master's education in nursing; 2011 [cited 2020 22 September]. Available from: <https://www.aacnursing.org/portals/42/publications/mastersessentials11.pdf>.
2. Thailand Nursing and Midwifery Council. Core competency of graduate of bachelor degree, master degree, doctoral degree in nursing, short course training program in advanced practice nurse and midwifery and certificate in specialty in nursing Thailand Nursing and Midwifery Council: Thailand Nursing and Midwifery Council; 2018 [cited 2020 21 September]. Available from: <https://www.tnmc.or.th/images/userfiles/files/004.pdf>. (in Thai)

3. Faculty of Nursing, Khon Kaen University. Bachelor of Nursing Science Program (Revision 2017) Faculty of Nursing, Khon Kaen University; 2017 [cited 2020 21 September]. Available from: <https://nu.kku.ac.th/thai/index.php/2017-06-21-10-34-01/2017-10-05-14-52-36> (in Thai)
4. Bandura A. The explanatory and predictive scope of self-efficacy theory. *J Soc Clin Psychol* 1986;4(3):359-73.
5. Chaiboonruan T, Yimyam S. International nursing programme students' pregnancy care efficacy. *JTNMC* 2013;28(3):55-67. (in Thai)
6. Sanchan M, Chumnanborirak P, Khawnphon S. Conditions of nursing practice of the primary medical care Practicum: case study in community hospitals. *JBCNM* 2014;20(2):70-81. (in Thai)
7. Thunnukul S, Promla V. The perception of nurses in the overall performance of nursing students private university in Pathumthani Province. *SSRU Graduate Studies Journal* 2011;2(2):439-45. (in Thai)
8. Mattavangkul C, Prasomsuk S. Relationships between personal factors, satisfaction, perception of self-efficacy, learning achievement, and competency in community health practice of nursing students, Siam University. *J Nurs Educ* 2010;3(1):41-54. (in Thai)
9. Bandura A. Social foundations of thought and action. Englewood Cliffs, NJ;1986.
10. Poorananon P, Krirkgulthorn T. Factors predicting nursing student's competency in evidence-based nursing. *Nurs Sci J of Thailand* 2011;29(2):47-55. (in Thai)